

گزارش آماری – تحقیقی «جوان» از اهمیت رشته‌های پر مدال و ضرورت توجه به آنها برای ارتقای جایگاه ایران در المپیک

با یک تیر چند هدف بزن!

همواره از زبان مسئولان ورزش شنیده‌اید که راه موفقیت در المپیک از مسیر توجه به رشته‌های پر مدال می‌گذرد؛ رشته‌هایی که نسبت به ورزش‌های دیگر، مدال‌های بیشتری در آن توزیع می‌شود و هر چه در این رشته‌ها بتوانیم موفق تر باشیم، می‌توانیم مدال‌های بیشتری دشت کنیم و جایگاهمان را در المپیک ارتقا دهیم. دو ماه از پایان المپیک توکیو می‌گذرد و در فاصله سه سال مانده تا دوره بعدی که سال ۲۰۲۴ در پاریس برگزار می‌شود، یکی از فاکتورهایی که می‌تواند نتیجه پاریس را نسبت به توکیو بهتر کند، توجه به رشته‌های پرمدال و پایه‌است. اگر چه در یک برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت نمی‌توان به هدف رسید و ورزش برای موفقیت در این رشته‌ها به یک برنامه بلندمدت و پایه محور احتیاج دارد تا در المپیک‌های بعدی، کاروان ایران سهم بیشتری از مدال‌های رشته‌های پر مدالی مانند دوومیدانی، شنا، دوچرخه‌سواری، قایقرانی، ژیمناستیک و تیراندازی داشته باشد، سهمی که تا امروز و در ۱۷ دوره حضور ایران در المپیک تنها دو مدال از مجموع ۷۶ مدالی است که کسب کرده‌ایم؛ یک طلا در تیراندازی و یک نقره در دوومیدانی.

گزارش
سعید احمدیان

موفقیت بیشتر با سرمایه‌گذاری روی رشته‌های پر مدال

جداست، با ارزش‌ترین مدال عمر ورزشی یک قهرمان محسوب می‌شود. وسوسه انگیزترین و مهم‌ترین رویایی که یک ورزشکار با آرزوی آن پا به این رقابت بزرگ می‌گذارد. سرمایه‌گذاری و تلاش کشورها برای کسب مدال‌های بیشتر و قرار گرفتن در رده‌های بالاتر جدول رده‌بندی روز پاپانی بازی‌ها، المپیک را تبدیل به یک نبرد جهانی جذاب و پر هیجان در جهان کرده است. یکی از راه‌های تیم‌های موفق تر در جدول رده‌بندی مدال‌ها توجه ویژه به رشته‌هایی است که مدال‌های بیشتری در آن توزیع می‌شود، به اصطلاح معروف رشته‌های پر مدال. شاید مقایسه فوتبال و دوومیدانی راحت‌ترین راه برای درک اهمیت این رشته‌ها باشد، در حالی که در فوتبال تنها یک مدال طلا توزیع می‌شود در دوومیدانی با توجه به زیرشاخه‌های آن، ۴۸ برابر فوتبال یعنی ۴۸ مدال طلا توزیع می‌گردد. موفقیت در رشته‌های پر مدال هر چه برای کشورها بیشتر باشد، جایگاه بالاتری را برای آنها در جدول رده‌بندی تضمین می‌کند و به همین دلیل در کشورهای صاحب‌نام ورزش دنیا، سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی روی رشته‌هایی که تعداد شانس‌های مدال بیشتری نسبت به بقیه دارند، یکی از اولویتهایی است که خروجی آن هم پایان المپیک اشکار می‌شود.

از روزی که پیر بارون دو کوبرتن فرانسوی به کمک دوستان خود در سال ۱۸۸۹ در پاریس همایشی تشکیل داد و اساس بازی‌های جدید المپیک را پی نهاد، ۱۳۱ سال می‌گذرد، چیزی بیش از یک قرن، تصمیمی که نتیجه آن شد که اتن در ۱۸۹۶ میلان اولین المپیک دوران تازه باشد، رقابت‌هایی که ابتدا یک جشن مذهبی بود و برای ادای احترام به ژنوس پادشاه خدایان یونان هر چهار سال یک بار و از سال ۷۷۶ قبل از میلاد در المپیک که محل صحن ژنوس بود برگزار می‌شد اما سال ۲۹۴ میلادی امپراتور روم آن را تعطیل کرد، ۱۵ قرن طول کشید تا دو کوبرتن این بازی‌ها را احیا کند و از آن روز تا امروز، المپیک به سی‌و دومین دوره رسیده است و توکیو مراد امسال میزبان آخرین دوره آن بود. المپیک ۲۰۲۰ که می‌توان آن را یکی از عجیب‌ترین دوره‌های تاریخ المپیک به حساب آورد، دورهای که بیماری همه‌گیر کووید ۱۹ آن را یک سال به تعویق انداخت و امسال هم تحت شدیدترین تدابیر بهداشتی مجوز برگزاری آن صادر شد، با این حال المپیک در دوره جدید که اولین دوره آن سال ۱۸۹۶ در آتن برگزار شد تا سی‌و دومین دوره در توکیو، مهم‌ترین رقابت ورزشی دنیا بوده و مدال آن برای هر ورزشکاری در هر رشته‌ای جز فوتبال که حساب آن

رشته‌های پر مدال کدام ورزش‌ها هستند؟

در بخش‌های **BMX**، کوهستان، جاده و پیست توزیع می‌شود. پس از آن ژیمناستیک قرار دارد که در سه بخش هنری، ترمپولین و موزون در مجموع ۵۴ مدال طلا، نقره و برنز اهدا می‌شود. تیراندازی هم با ۴۵ مدال یکی دیگر از رشته‌های پر مدال در المپیک است. مجموع مدال‌های شش رشته پر مدال نشان می‌دهد: از هزار و ۷۶ مدال توزیع شده، بیشتر از نصف مدال یعنی ۵۸۲ مدال تنها در این رشته‌ها توزیع شده است. یعنی شش رشته ۵۴ درصد مدال‌ها را دارند و ۱۲ رشته دیگر نصف کمتر دیگر مدال‌ها را یعنی ۴۶ درصد. اینجاست که اهمیت رشته‌های پر مدال بیشتر از همیشه مشخص می‌شود.

نکته قابل تأمل اینکه ورزشکاران این شش رشته پرمدال هم در مجموع با هزار و ۹۰۸ نفر نزدیک به نیمی از رقابت‌کنندگان در المپیک را تشکیل می‌دهند. طبق آمار سایت رسمی المپیک، دوومیدانی با ۲ هزار و ۱۷ نفر بیشترین شرکت‌کننده را داشته است، شنا با هزار و ۴۴۴ نفر، قایقرانی، موج سواری و بادبانی با هزار و ۲۴۱ نفر، دوچرخه سواری با ۵۳۸ نفر، تیراندازی با ۳۵۶ نفر و ژیمناستیک با ۲۹۲ ورزشکار، در رده‌های بعدی تعداد شرکت‌کننده رشته‌های پر مدال هستند.

برای بررسی رشته‌های پر مدال به آخرین دوره المپیک که ماه گذشته در توکیو برگزار شد، می‌پردازیم. المپیک ۲۰۲۰ با شرکت ۱ هزار و ۵۸۳ ورزشکار که ۵ هزار و ۴۹۸ نفر آن را زنان و ۵ هزار و ۹۸۵ نفر آن را مردان تشکیل می‌دادند، در حالی مراد امسال برگزار شد که ورزشکاران شرکت‌کننده در ۳۳۹ شاخه در ۳۳ رشته ورزشی با هم رقابت کردند. در این رقابت‌ها هزار و ۷۶ مدال که ۳۳۸ طلا، ۳۳۶ نقره و ۴۰۳ برنز بود توزیع شد اما رشته‌هایی که بیشترین مدال در آنها توزیع شدو در رده رشته‌های پر مدال قرار می‌گیرند، کدامند؟

با توجه به مدال‌هایی که در المپیک توکیو توزیع شد، رشته‌های پر مدال را مرور می‌کنیم. ورزش‌های آبی با ۱۴۷ مدال طلا، نقره و برنز پرمدال‌ترین رشته المپیک است که رشته‌های شنا، شیرجه، شنای هنری و شنای ماراتن را شامل می‌شود. پس از آن دوومیدانی با مجموع ۱۴۴ مدال در رده دومین رشته پر مدال المپیک قرار دارد، سومین رشته قایقرانی (کانوی اسلاوم، کانوی قایقرانی و روئینگ، موج سواری و قایق بادبانی) است که در مجموع ۱۲۶ مدال در این رشته توزیع می‌شود. دوچرخه سواری سومین رشته پر مدال است که ۶۶ مدال در آن

کارخانه تولید مدال

ورزشکاران توانمند که در یک پروسه برنامه‌ریزی شده از رده‌های پایه پله به پله می‌آیند، موفقیت در رشته‌های پر مدال را به ارمان می‌آورند، موفقیتی که حاصل سرمایه‌گذاری و استعدادیابی است که بر اساس برنامه‌های بلندمدت صورت می‌گیرد. در پروسه توجه به رشته‌های پرمدال، ورزشکاران پر مدال هم تربیت می‌شوند، قهرمانانی که در یک دوره رقابت مانند المپیک، چندین مدال را برای کشورشان کسب و کمک می‌کنند تا جایگاه این کشور در جدول رده‌بندی بالاتر برود.

مدال آورترین ورزشکار المپیک هم یک شناگر امریکایی است؛ مایکل فلیس مشهور که در چهار المپیک ۲۰۰۴، ۲۰۰۸، ۲۰۱۲، و ۲۰۱۶ توانست ۲۸ مدال کسب کند، ۲۳ مدال طلا، ۳ نقره و ۲ برنز، مدال‌هایی که پیش‌بینی می‌شود به سختی ورزشکاری بتواند رکورد آن را بشکند و از آن عبور کند. آخرین نمونه از چنین ستاره‌هایی را در المپیک توکیو هم شاهد بودیم، با توجه به اینکه امریکایی‌ها در رشته‌هایی که مدال‌های زیادی توزیع می‌شود، در

ادوار المپیک کارنامه موفق تری داشته‌اند، طبیعی است که پر مدال‌ترین ورزشکاران تاریخ المپیک هم از ایالات متحده باشند. در المپیک توکیو می‌بینیم که در رشته پر مدال شنا، امریکا ۱۲ مدال طلا فقط به دست آورده و پر مدال‌ترین ورزشکار المپیک هم یک شناگر امریکایی است.

او کاتلپ درسل است که توانست با کسب ۵ مدال طلا، بیشترین مدال را از نظر مرغوبیت به خودش اختصاص دهد و ستاره بازی‌های توکیو باشد. درسل در بازی‌های توکیو در شنای صد متر پروانه مردان، صد متر آزاد مردان، ۴ در ۱۰۰ متر آزاد مردان، ۴ در ۱۰۰ متر مختلط مردان و ۵۰ متر آزاد زنان و ۵۰ متر مختلط زنان، ۴ مدال طلا گرفت و در ۴ در ۱۰۰ متر میکس، ۱۰۰ متر پروانه زنان و ۴ در ۲۰۰ متر آزاد زنان مدال برنز گرفت.

مک کئون که در المپیک ۲۰۱۶ ریو ۲ مدال کسب کرده بود حالا مجموع مدال‌های خود را به ۱۱ عدد رسانده است: ۵ طلا، ۲ نقره و ۴ برنز. حالا او پرمدال‌ترین ورزشکار استرالیاست و از این جهت از هموطنان خود، ایان تورپ و لیسل جونز پیشی گرفته است. مک کئون ۲۷

ساله و اهل بزیزین استرالیا از خانوادهای شناگر متولد شده و از کودکی در رؤیای کسب طلا در المپیک بوده است. او می‌گوید: «از همان کودکی می‌خواستم در المپیک‌ها یک کار متفاوت انجام بدهم. کاری که امروز به بهترین نحو انجامش داد.»

سومین مدال آور المپیک توکیو هم یک شناگر استرالیایی است، کیلی مک کئون که توانست

۳ طلا و یک برنز به دست بیاورد. مک کئون در ۱۰۰ متر کرال پشت زنان، ۲۰۰ متر کرال

پشت زنان علاوه ۴ در ۱۰۰ متر مختلط زنان طلا گرفت و در ۴ در ۱۰۰ متر میکس زنان هم

به مدال برنز رسید.

کشورمان در حالی در پایان المپیک توکیو با کسب ۷ مدال شامل ۳ طلا، ۲ نقره و ۲ برنز در رده بیست‌وهفتم قرار گرفت که در ادامه می‌خواهیم تعداد مدال‌های کشورهای اول تا بیست‌وششم جدول رده‌بندی المپیک ۲۰۲۰ بود. امریکایی‌ها در شش رشته پر مدالی که اشاره شد در مجموع ۲۶ طلا، ۲۸ نقره و ۲۱ برنز کسب کرده‌اند، یعنی در مجموع ۷۵ مدال در رشته‌های پر مدال کسب کرده‌اند که حاکی از این است که ۶۶ درصد مدال‌های تیم اول المپیک در شش رشته پر مدال به دست آمده است. بر این اساس امریکا در شنا ۱۱ طلا، ۱۲ نقره و ۱۰ برنز، در دوومیدانی ۲ طلا، ۱۲ نقره و ۷ برنز، در قایقرانی ۲ طلا، در دوچرخه سواری یک طلا و یک برنز، در ژیمناستیک ۲ طلا، ۲ نقره و ۲ برنز در تیراندازی ۳ طلا، ۲ نقره و یک برنز کسب کرده‌اند.

چین که همواره در ادوار المپیک برای قرار گرفتن در رده‌اول یکی از رقبای امریکایی‌ها بوده است، با کسب ۳۸ طلا، ۳۲ نقره و ۱۸ برنز و مجموع ۸۸ مدال تیم دوم المپیک ۲۰۲۰ شد. چینی‌ها در شش رشته پر مدال، ۲۴ طلا، ۱۹ نقره و ۱۳ برنز و در مجموع ۵۶ مدال به دست آورده‌اند که نشان می‌دهد چینی‌ها ۶۳ درصد مدال‌هایشان را در رشته‌های پر مدال گرفته‌اند. ۱۰ طلا، ۹ نقره و یک برنز در شنا، ۲ طلا، ۲ نقره و یک برنز در دوومیدانی، ۳ طلا، ۲ نقره و ۲ برنز در قایقرانی، یک طلا در دوچرخه سواری، ۴ طلا، ۵ نقره و ۲ برنز در ژیمناستیک و ۴ طلا، یک نقره و ۶ برنز در تیراندازی، مدال‌های کسب‌شده چین در رشته‌های پر مدال به تفکیک رشته است.

ژاين میزبان سومین تیم جدول رده‌بندی المپیک ۲۰۲۰ است که ۲۷ طلا، ۱۴ نقره و ۱۷ برنز و مجموع ۵۸ مدال به دست آورد. از این تعداد مدال، ژاپنی‌ها ۴ طلا، ۵ نقره و ۴ برنز که در مجموع ۱۳ مدال می‌شود در رشته‌های پر مدال کسب کرده‌اند که ۲۲ درصد کل مدال‌هاست و این کشور برخلاف امریکا و چین، تنها یک چهارم مدال‌هایشان را در رشته‌های پر مدال به دست آورده و آنها در جودو با ۹ طلا و کشتی با ۵ طلا (۵ زنان) علاوه یک مردان) موفق بوده‌اند و در این دوره شش‌بار بیشتر از رشته‌های پرمدال، مدال گرفته‌اند. ژاپنی‌ها در شش رشته پر مدال مورد اشاره، ۲ طلا و یک نقره در شنا، یک نقره در دوومیدانی، یک نقره و یک برنز در قایقرانی، یک طلا در دوچرخه سواری، ۲ طلا، یک نقره و ۲ برنز در ژیمناستیک داشته‌اند.

بریتانیا تیم چهارم المپیک توکیو بود، آنها با ۲۲ طلا، ۲۱ نقره و ۲۲ برنز و مجموع ۶۵ مدال پس از امریکا چین و ژاپن در بازی‌های توکیو قرار گرفتند. بریتانیا در شش رشته پر مدال، ۱۵ طلا، ۱۳ نقره و ۱۴ برنز که ۴۲ مدال می‌شود به دست آورد که ۶۴ درصد از مجموع مدال‌های کاروان این کشور است. ۵ طلا، ۲ نقره و ۳ برنز در شنا، ۲ نقره و ۳ برنز در دوچرخه سواری، ۲ طلا، ۲ نقره و ۲ برنز در قایقرانی، ۶ طلا، ۴ نقره و ۲ برنز در دوچرخه سواری، یک طلا و ۲ برنز در ژیمناستیک و یک نقره در تیراندازی، مدال‌هایی است که بریتانیا در رشته‌های پر مدال در المپیک توکیو از آن خود کرده است.

نقش پرمدال‌ها در ارتقای جایگاه

روسیه که به دلیل دوپینگ سیستماتیک از سوی کمیته بین‌المللی المپیک با محرومیت روبه‌رو شده بود و ورزشکاران این کشور با پرچم کمیته ملی المپیک روسیه در توکیو حضور داشتند، با کسب ۲۰ طلا، ۲۸ نقره و ۲۳ برنز و در مجموع با ۷۱ مدال در رده پنجم قرار گرفت. روس‌ها در رشته‌های پر مدال ۹ طلا، ۱۳ نقره و ۱۰ برنز و در مجموع ۳۲ مدال کسب کردند که ۴۵ درصد کل مدال‌های این کشور است. روس‌ها در شنا ۴ طلا، ۲ نقره و ۲ برنز، در دوومیدانی یک طلا و یک نقره، ۲ نقره در قایقرانی، ۲ برنز در دوچرخه سواری، ۲ طلا، ۲ نقره و ۴ برنز در ژیمناستیک و ۲ طلا، ۴ نقره و ۲ برنز در تیراندازی به دست آوردند.

استرالیا تیم ششم المپیک توکیو بود که ۱۷ طلا، ۷ نقره، ۲۲ برنز و در مجموع ۴۶ مدال به دست آورد. استرالیایی‌ها از این تعداد مدال، ۱۶ طلا، ۴ نقره و ۱۸ برنز و مجموع ۳۸ مدال را که معادل ۸۲ درصد کل مدال‌هایشان است در رشته‌های پر مدال کسب کرده‌اند. ۹ طلا، ۳ نقره و ۱۰ برنز در شنا، یک نقره و ۲ برنز در دوومیدانی، ۶ طلا و ۴ برنز در قایقرانی، یک طلا و ۲ برنز در دوچرخه سواری، تعداد مدال‌های استرالیایی‌ها به تفکیک در رشته‌های پرمدال است.

رده هفتم المپیک توکیو به هلند با ۱۰ طلا، ۱۲ نقره، ۱۴ برنز و مجموع ۳۶ مدال رسید. هلندی‌ها از این تعداد مدال، ۹ طلا، ۱۱ نقره و ۱۱ برنز را که مجموع ۳۱ مدال است در رشته‌های پر مدال دشت کرده‌اند. یعنی ۸۶ درصد مدال‌های هلند در شش رشته پر مدال بوده است. ۳ نقره در شنا، ۲ طلا، ۳ نقره و ۲ برنز در دوومیدانی، ۲ طلا، ۲ نقره و ۴ برنز در قایقرانی، ۵ طلا، ۲ نقره و ۴ برنز در دوچرخه‌سواری مدال‌های کسب‌شده هلندی‌ها در رشته‌های پر مدال است.

فرانسوی‌ها با ۱۰ طلا، ۱۲ نقره و ۱۱ برنز و مجموع ۳۳ مدال در رده هشتم المپیک ۲۰۲۰ قرار گرفتند. آنها ۲ طلا، ۳ نقره و ۲ برنز و در مجموع ۸ مدال را که ۲۴ درصد از کل مدال‌هاست در رشته‌های پر مدال به دست آورده‌اند. یک نقره در شنا، یک نقره در دوومیدانی و یک طلا، ۲ نقره و ۲ برنز در قایقرانی، یک نقره در دوچرخه سواری و یک

طلا در تیراندازی، مدال‌هایشان در رشته‌های پر مدال بوده است. آلمانی‌ها تیم نهم المپیک توکیو هستند و آنها با ۱۰ طلا، ۱۱ نقره و ۱۶ برنز و در مجموع ۳۷ مدال به کشورشان بازگشتند. ورزشکاران آلمانی از این تعداد مدال، ۵ طلا، ۵ نقره و ۱۰ برنز را که مجموعاً ۲۳ مدال و ۶۲ درصد از کل مدال‌ها را تشکیل می‌دهد. در شش رشته پر مدال به گردن آورخته‌اند. یک طلا و ۴ برنز در شنا، یک طلا و ۲ نقره در دوومیدانی، ۲ طلا، ۴ نقره و ۶ برنز در قایقرانی، یک طلا و یک نقره در دوچرخه‌سواری و یک نقره در ژیمناستیک، مدال‌هایشان در پر مدال هاست.

رده دهم جدول المپیک توکیو به ایتالیا تعلق داشت. ورزشکاران کشور چک‌های اروپا، با ۱۰ طلا، ۱۰ نقره و ۲۰ برنز و مجموع ۴۰ مدال در این رده قرار گرفتند. از مجموع ۴۰ مدال، ۸ طلا، ۵ نقره و ۱۰ برنز را که مجموعاً ۲۳ مدال و ۵۷ درصد کل مدال‌هاست ایتالیایی‌ها در رشته‌های پر مدال کسب کرده‌اند. در شنا ۲ نقره و ۵ برنز، ۵ طلا در دوومیدانی، ۲ طلا یک نقره و ۲ برنز در قایقرانی، یک طلا و ۲ برنز در دوچرخه سواری، یک نقره و یک برنز در ژیمناستیک و یک نقره در تیراندازی، تعداد مدال‌های تفکیک شده ایتالیا در پر مدال‌هاست.

سهم ۲صدم درصدی ایران از پرمدال‌ها

چیزی نزدیک ۳۳۰ برابر ایران در رشته‌های پر مدال، مدال گرفته‌است. چنین تفاوت فاحشی، اهمیت شش رشته‌ای که بیشترین مدال را در المپیک دارند، بیشتر از گذشته نمایان می‌کند، مسئله‌ای که باید مورد توجه وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک قرار گیرد و با سرمایه‌گذاری و توجه ویژه به این رشته‌ها، زمینه برای استفاده از پتانسیل بالای آنها برای مدل آوری آماده‌شود و ورزش ایران برای مدال آوری تنها متکی به کشتی نباشد.

در بررسی ۱۰ تیم اول جدول رده‌بندی المپیک نقش شش رشته پر مدال در کسب یک رتبه بهتر پررنگ است، این در حالی است که ایران با ۳ طلا، ۲ نقره و ۲ برنز و مجموع ۷ مدال در رده بیست‌وهفتم قرار گرفت که سهم رشته‌های پر مدال در کاروان ایران تنها یک مدال طلا معادل ۱۴ درصد کل مدال‌ها بود که توسط جواد فروغی در رشته تیراندازی به دست آمد. این در حالی است که از شش رشته پر مدال، ایران در پنج رشته آن در توکیو ورزشکار داشت. شنایک (نفر)، دوومیدانی (۳نفر)، قایقرانی (۲نفر)، دوچرخه سواری (یک نفر) و تیراندازی (۶نفر) پنج رشته پر مدالی بودند که کاروان ایران در توکیو نماینده داشت و تنها در رشته ژیمناستیک ورزشکار نداشتیم. نکته قابل تأمل ضعف ورزش ایران در رشته‌های پر مدال است، به طوری که از مجموع ۷۶ مدالی که ایران در ۱۷ دوره حضور در المپیک کسب کرده، تنها دو مدال سهم شش رشته پر مدال بوده است. این در حالی است که شنای ایران با ۱۰ ورزشکار در هشت دوره، دوومیدانی با ۵۵ ورزشکار در ۱۶ دوره، قایقرانی با ۱۱ ورزشکار در پنج دوره، دوچرخه سواری با ۴۵ ورزشکار در ۱۱ دوره، ژیمناستیک با ۳ ورزشکار در دو دوره و تیراندازی با ۲۹ ورزشکار در ۱۰ دوره المپیک حضور داشته‌اند اما از ۱۵۳ ورزشکار این رشته‌ها تنها دو نفر موفق به کسب مدال شده‌اند. نقره احسان خدادی در ماده پرتاب دیسک دوومیدانی در المپیک لندن و طلای جواد فروغی در تیراندازی در المپیک توکیو دو مدال ایران در تاریخ المپیک در رشته‌های پر مدال است، یعنی معادل دوسم درصد مدال‌هایمان در تاریخ المپیک. این در شرایطی است که تیم اول المپیک توکیو یعنی امریکا، ۶۶ درصد مدال‌هایش یعنی